

TOIMENPIDEOHJELMA KIUUSAAMISEN, VÄKIVALLAN JA HÄIRINNÄN EHKÄISEMISEKSI KOULUISSA JA OPPILAITOKSISSA ORIMATTILASSA

SIVISTYSTOIMIALA

OPETUSTOIMI

30.11.2022

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Tämän toimenpideohjelman taustalla ovat hallitusohjelman seuraavat kirjaukset

- o Lupaus syrjimättömyydestä: ”Meidän Suomessamme on nollatoleranssi kiusaamiselle ja rasismille.”
- o 3.6 Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi/ Tavoite 2: ”Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus koskemattomuuteen. Vahvistetaan seksuaalikasvatusta. Laaditaan toimenpideohjelma kiusaamiseen puuttumiseksi ja yksinäisyyden vähentämiseksi.”
- o 3.7 Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi/ Tavoite 2: ”Vahvistetaan oppilaitosten yhteisöllistä toimintakulttuuria sekä oppilaiden ja opiskelijoiden roolia ja vaikutusmahdollisuuksia kouluyhteisöissä. Asetetaan nollatoleranssi koulukiusaamiselle ja tarjotaan oppilaitosten henkilöstölle sekä oppilaille ja opiskelijoille kiusaamisen tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen liittyvää koulutusta. Otetaan huomioon myös syrjivän kiusaamisen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy. Laajennetaan hyväksi havaittuja käytäntöjä valtakunnallisesti ja turvataan vaikuttavien hankkeiden jatko. Kehitetään varhaiskasvatukseen kiusaamista ehkäisevä ohjelma.”

Tavoitteena

- o Nollatoleranssi kiusaamiselle, häirinnälle, sosiaaliselle syrjinnälle ja väkivallalle kouluissa ja oppilaitoksissa. Laaditaan toimenpideohjelma kiusaamiseen puuttumiseksi ja yksinäisyyden vähentämiseksi.”
- o Kiusaaminen, väkivalta ja häirintä eivät rajoitu vain kouluihin ja oppilaitoksiin. Häiriökäyttäytyminen heijastuu kaikkiin yhteiskunnan osa-alueisiin ja on useammalle hallinnonalalle ulottuva ilmiö. Tiivistetään hallinnonalojen välistä yhteistyötä.
- o Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen kiinteä osa toimenpideohjelmaa.
- o Hyödynnetään olemassa olevia hankkeita. Arvioidaan sellaisten menetelmien ja hankkeiden näytön astetta ja käyttökelpoisuutta, joiden toimivuudesta on kerättyä ja analysoitua, esimerkiksi tutkimusperusteista näyttöä.

ORIMATTILA

Perusopetus ja lukio

Lainsäädäntö toiminnan ohjauksen perustana

Perusopetusta ja lukiokoulutusta koskeva lainsäädäntö ja siihen pohjautuvat opetussuunnitelmien perusteet toimivat kiusaamisen vastaisen toiminnan perustana. Sivistysvaliokunta hyväksyy lukuvuosittain koulukohtaiset toimintasuunnitelmat, joihin on sisällytetty perusopetuslain ja oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämät toimintaohjeet oppilaitosyhteistyön ja opiskeluympäristön hyvinvointiin, terveellisyteen ja turvallisuuteen, esteettömyyteen, yhteisölliseen toimintaan sekä kodin ja oppilaitoksen väliseen yhteistyöhön.

Tämä toimenpideohjelma liitetään osaksi koulujen toimintasuunnitelmaa. Suunnitelman toteutumista seurataan lukuvuoden aikana ja sen toteutumisesta raportoidaan sivistysvaliokunnalle toimintasuunnitelmien arvioinnin yhteydessä lukuvuoden päättyessä.

TOIMENPITEET / OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Toimenpide 1: Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen

- o Toteutetaan kehittämisohjelma tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseksi
- o Kehittämisohjelma painottuu lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen kiusaamisen ehkäisykeinona. Tavoitteena on lisäksi kehittää henkilöstön osaamista lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamisessa ja kiusaamisen ehkäisyssä. (min. Saramo)

Orimattilassa:

- o *valmistellaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen ohjelma (myöhemmin tuvu-ohjelma) Orimattilan perusopetuksen vuosiluokille 1–6. Kolmen koulun pilotointivaiheen (2021–2023) jälkeen lisätään tuvu-ohjelma paikalliseen opetussuunnitelmaan lukuvuodesta 2023–2024 alkaen.*
- o *tuvu-ohjelman tavoitteena on vaikuttaa koko kouluyhteisön hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen:*
 - o *korostamalla oikeanlaista vuorovaikutusta kaikkien kouluyhteisön jäsenten välillä vahvistamalla turvallisen ryhmän syntymistä ja ylläpitämistä*
 - o *opettamalla tunne- ja vuorovaikutustaitoja viikoittaisilla tuvu-oppitunneilla*
 - o *kehittämällä tuvu-sisältöjä ja -menetelmiä vuosiluokkien 7 ja 8 Minä ja meidän luokka-oppitunneilla yhteistyössä SKY-hankkeen kanssa lukuvuonna 2022-2023*
- o *järjestetään tunne- ja vuorovaikutustaitojen koulutusta henkilöstölle*
- o *tuvu-ohjelma sekä koulujen hyvinvointityö sidotaan alueelliseen hyvinvoinnin ja terveyden kärkeen (hyte-kärjet)*
- o *haetaan valtion erityisavustusta tuvu-ohjelman käynnistämiseksi ja yhteisöllisen oppilashuollon kehittämiseksi*
 - o *mahdollisella erityisavustuksella palkataan henkilö, joka jalkauttaa tuvu-ohjelman sisältöä, valmistaa materiaaleja ja suunnittelee henkilöstön koulutusta*
- o *toisella asteella Friends-toiminta vahvistaa tunne- ja vuorovaikutustaitoja*
- o *toisella asteella kehitetään yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa.*

Toimenpide 2: Lainsäädäntöhanke turvallisen opiskeluympäristön turvaamiseksi

- o Oppilaan osallistuminen opetukseen epäämistä koskevaa sääntelyä päivitetään oppilaiden ja opetustilassa työskentelevien henkilöiden turvallisuuden turvaamiseksi. Epäämisen aikana oppilaalle tehdään suunnitelma oppilaan tarvitsemasta oppilashuollollisesta ja muusta tarvittavasta tuesta. Tarkoituksena on täsmentää ja korjata opetustoimen säännöksiä, jotta kiusaamiseen voitaisiin puuttua oikea-aikaisesti, vahvistaa oppilaan oikeusasemaa ja turvata kaikkien koulussa toimivien turvallinen oppimisympäristö. Lainvalmistelu pohjaa Kiusaamisen vastaisen työryhmän lainsäädäntöehdotuksiin. (min. Saramo)

- o Arvioidaan opetustoimen lainsäädäntöön sisältyvää kaksoisrangaistavuutta koskevaa sääntelyä, jotta opiskeluympäristön turvallisuus voidaan varmistaa yhteistyössä OKM, OM, SM ja Poliisihallitus. (min. Saramo, Henriksson, Ohisalo)

Orimattilassa:

- o *perusopetuslakiin kirjatut muutokset on päivitetty Orimattilan perusopetuksen opetussuunnitelmaan ja otettu käyttöön 1.8.2022 alkaen*
- o *koulupäivän epäämiseen liittyvä opetukseen palaamisen suunnitelma on valmisteltu opetushallituksen ohjeistuksen mukaisesti ja on otettu käyttöön 1.8.2022 lähtien*
- o *perusopetuslain mukaiset täsmennykset ja säännökset, joilla voidaan vahvistaa oppilaan oikeusasemaa ja turvallista oppimisympäristöä käydään läpi koko henkilöstön kanssa kevätlukukauden 2023 alussa*
- o *lukiolain vaatimat muutosehdotukset on kirjattu Erkkö-lukion opetussuunnitelmaan ja otettu käyttöön 1.8.2022 alkaen.*

Toimenpide 3: Sitouttava kouluyhteisötyö

- o Käynnistetään perusopetuksessa uusi sitouttavan kouluyhteisötyön toimintamalli, joka tukee sekä oppilaita että koulujen henkilökuntaa koulupudokkuuden ehkäisemisessä, koulunkäyntiin sitouttamisessa, poissaolojen vaikutusten korjaamisessa, kouluyhteisön hyvinvoinnin vahvistamisessa sekä osaltaan kiusaamisen vastaisessa työssä. (min. Saramo)

Orimattilassa:

- o *Orimattila on mukana yhdeksän kunnan alueellisessa sitouttavan kouluyhteisötyön hankkeessa, joka tukee sekä oppilaita että koulujen henkilökuntaa koulupudokkuuden ehkäisemisessä, koulunkäyntiin sitouttamisessa, poissaolojen vaikutusten korjaamisessa, kouluyhteisön hyvinvoinnin vahvistamisessa sekä osaltaan kiusaamisen vastaisessa työssä. Hankkeen voimassaoloaika 2021–2023*
- o *Luodaan paikallisia ja alueellisia valmiuksia tavoitteiden saavuttamiselle ja toiminnan vakiinnuttamiselle*
- o *Päijät-Hämeessä tavoitteena ottaa käyttöön alueellinen koulupoissaoloihin puuttumisen malli*
- o *Benchmarkataan kuntia, joissa koulupudokkuuden ehkäisyssä on edistytty*
 - o *12.1.2023 osa opetustoimen ja sosiaalihuollon henkilöstöä vierailee Hyvinkäällä tutustumassa paikalliseen koulupudokkuutta ehkäisevään toimintaan*
- o *Orimattila on hakenut ja saanut 11/2022 koronavaikutusten tasaamisen avustusta, joka kohdennetaan koulupudokkuuden tukemiseen 1.1.2023–31.7.2024 palkkaamalla kaksi henkilöä työparityöhön koulupudokkuuden tukemiseksi ja juurisyiden selvittämiseksi*
 - o *Kokeilun perusteella mahdollisesti vakiinnutetaan ”kouluräätäli / kouluveturi”-opettajien käyttämistä yläkouluikäisten pudokkaiden tai putoamisvaarassa olevien oppilaiden koulunkäynnin tukemisessa.*

Toimenpide 4: Henkilöstön ja johdon koulutus

- o Hyvinvoinnin ja työrauhan edistämiseen, yksinäisyyden ja kiusaamisen ehkäisemiseen sekä mielen hyvinvoinnin tukemiseen liittyvä pedagoginen osaaminen määritellään varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstön ja johdon täydennyskoulutuksen painopistealueeksi seuraavien kolmen vuoden ajalle. Sisällytetään Opetushallituksen tulossopimukseen vuosille 2021–2023. (min. Saramo)
- o Kannustetaan korkeakouluja lisäämään hyvinvoinnin, turvallisuuden ja työrauhan edistämiseen liittyviä opettajien valmiuksia parantavia sisältöjä opettajien peruskoulutukseen. (min. Saarikko)

Orimattilassa:

- o *kannustetaan henkilöstöä täydennyskoulutuksiin, jotka antavat lisää valmiuksia hyvinvoinnin edistämiseen*
- o *Lisätään kuntakohtaista hyvinvointikoulutusta kaikille kouluasteille*

Toimenpide 5: Kiusaamisen ehkäisyn sivusto

- o Opetushallitus laatii yhteistyössä eri tahojen kanssa, oppilaita ja opiskelijoita kuullen sekä kodin ja koulun yhteistyötä tukien verkkopohjaisen kiusaamisen ehkäisyn sivuston. (min. Saramo)
 - o Sivusto informoi olemassa olevasta lainsäädäntö- ja normipohjasta koulukiusaamisen ehkäisyyn liittyen.
 - o Sivuston tavoitteena on antaa käytännön ohjeita sekä konkreettisia toimenpiteitä kiusaamisen ehkäisyyn kouluissa ja oppilaitoksissa.
 - o Tavoitteena on sitouttaa koko kouluyhteisöä vahvistamaan kiusaamista ja väkivaltaa ehkäisevää sekä yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia tukevaa toimintakulttuuria.
 - o Tavoitteena on lisätä oppilaiden ja opiskelijoiden ymmärrystä kiusaamisen ja väkivallan vaikutuksista. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta kiusaamisen vastaisessa työssä.
 - o Tavoitteena on vahvistaa huoltajien osallisuutta kiusaamisen ehkäisyssä kodin ja koulun yhteistyön avulla.

Orimattilassa:

- o *Selvitetty 10/2022 Someturva-palvelun käyttöönottoa Orimattilassa (hinta-arvio n. 30-50 snt/oppilas/kuukausi, Orimattilan oppilasmäärillä kustannus vuositasona n. 7000-8000 €)*
- o *Selvitetty 11/2022 tuki- ja neuvontakeskus Valopilkun mahdollisuuksia yhteistyön tehostamiseen kiusattujen ja heidän vanhempiensa tukemiseksi*
 - o *palvelun käyttöönottoon ohjataan oppilaita, henkilöstöä ja huoltajia*
- o *Informoidaan oppilaita, huoltajia ja henkilöstöä aktiivisesti toimintatavoistamme ja toimenpideohjelmastamme*

- *hyödynnetään Opetushallituksen sivustoa ja materiaaleja kiusaamisen vastaisen työn kehittämiseen oppilaitoksissa*
- *Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa / Opetushallitus (oph.fi)*
- *selvitetään lukion osalta Opintokamu:n käyttöönottoa*

Toimenpide 6: Perusopetuksen oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuurin edistäminen

- Opetusta järjestettäessä on koko kouluyhteisön turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa toiminnan keskeinen perusta. Oppilailla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Turvallisuuteen liittyy keskeisesti turvallisuuskulttuuri ja sen kautta luotu perusta päivittäiselle arkiturvallisuudelle. Turvallisuus on keskeinen osa hyvinvointia.
- Käynnistetään oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuurin kehittämistyötä tukeva valtakunnallinen kehittämis- ja tutkimushanke (2021–2023), jossa perusopetuksen koulujen käyttöön luodaan tehokkaita kouluyhteisön turvallisuutta ja turvallisuuskulttuuria edistäviä toimenpiteitä. (min. Saramo)

Orimattilassa:

- *perusopetuksen koulutussuunnitelmassa vahvistetaan turvallisuuskoulutusta koko henkilöstölle seuraavien lukuvuosien ajalle 2022–2024*
 - *koulutetaan vuosina 2023–2024 koko opetushenkilöstö turvakoulutuksella, jossa painopisteenä ovat hyvinvoinnin näkökulmasta stressireaktiot, haastavien tilanteiden ennakointi, niissä turvallinen toimiminen ja tilanteiden purkaminen*
 - *syyskuussa 2022 koulujen rehtorit ovat käyneet kaksipäiväisen turvallisuuskoulutuksen em. sisältöihin ja koulutusohjelmaan liittyen*
 - *marraskuussa 2022 rehtorit ovat osallistuneet ”päättösementko esi- ja perusopetuksessa koskevissa kurinpitomenettelyissä” -koulutukseen*
 - *loka- joulukuussa 2022 rehtorit ovat käyneet paikallisen opetussuunnitelman läpi ja päivittäneet tarvittavat osuudet kurinpitotoimien osalta*
 - *helmikuussa 2023 koko opetustoimen henkilöstön VESO-koulutusiltapäivä (turvakoulutus)*
- *turvallisuustoimintaa yhdenmukaistetaan yhteisten toimintamallien kautta turvallisuuskoulutuksessa saaduilla työkaluilla ja menetelmillä*
- *kouluissa seurataan hyvinvointia jatkuvasti kouluterveyskyselyn, KiVa-kyselyn sekä koulukohtaisten työkalujen avulla.*
- *kaikki koulut hyödyntävät edellä mainittujen kyselyjen tuloksia seuratakseen oppilaiden ja opiskelijoiden arkea ja hyvinvointia. Tietoa käytetään kiusaamisen ehkäisemiseen sekä siihen puuttumiseen monin eri keinoin.*
- *opetuspalveluissa varmistetaan yhteiset kirjaamiskäytänteet kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän seurannan ja raportoinnin toteuttamiseksi*
 - *sähköisen lomakkeen käyttöönotto kaupunkikohtaisesti*
- *lisätään oppilaiden ja opiskelijoiden ymmärrystä kiusaamisen ja väkivallan vaikutuksista.*

- *vahvistetaan oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta kiusaamisen vastaisessa työssä sekä vahvistetaan huoltajien osallisuutta kiusaamisen ehkäisyssä kodin ja koulun yhteistyön avulla.*
- *Selvitetty 10/2022 K-O-toiminnan (selvittämättömiä konflikteja 0 kpl) aloittamisen mahdollisuutta Orimattilassa*
 - *valtakunnalliseen ohjaustoimintaan on mahdollista liittyä mukaan, mutta toiminnan käynnistämiseen tarvitaan omaa henkilöstöä Orimattilaan.*

Toimenpide 7: Sairaalaopetuksen kehittäminen

- Sairaalaopetuspaikkojen lisääminen ml. hoito (min. Kiuru)
- Kunnille haettavaksi sairaalaopetuksen järjestämiseen liittyvä konsultatiivisen sairaalaopetuksen rahoitus (min. Saramo), joka:
 - lisää konsultatiivista sairaalaopetusta nykytilanteeseen verrattuna; ei olemassa olevien resurssien uudelleenorganisointia,
 - kohdistuu koko sairaalaopetusyksikön toiminta-alueeseen, ei vain sairaalaopetuksen ylläpitäjäkaupungin oppilaisiin (pitkät etäisyydet eivät saa olla esteenä palvelun saamiselle),
 - toiminnan kohteena ovat oppilaat, joiden pulmat kytkeytyvät kiusaamiseen, itsetuhoisuuteen, masentuneisuuteen sekä kouluakäymättömyyteen edellä mainituista syistä,
 - yhteistyö lasten- ja nuorisopsykiatrian kanssa sairaalaopetuksen keinoin,
 - toimintamalleina sairaalaopetuksen pedagoginen ja ennaltaehkäisevä tilannearviokonsultaatio (yksilöön ja yhteisöön kohdistuvat interventiot).

Orimattilassa:

- *vahvistetaan yhteistyötä sairaalaopetuksen kanssa*
- *päivitetään sairaalaopetuksen yhteistyön toimintamalli*

Toimenpide 8: Kansallinen toimielin

- Kansallisen koulutuksen arviointikeskukseen (KARVI) on tarkoitus perustaa kansallinen vaikuttavien kiusaamisen ehkäisemisen, hyvinvointia ja työrauhaa lisäävien menetelmien arviointitoimielin, joka arvioi näihin tarkoituksiin kehitettyjen menetelmien näytön astetta ja käyttökelpoisuutta. Toimenpide perustuu opetus- ja kulttuuriministeriön kiusaamistyöryhmän kehittämisehdotukseen. (min. Saramo)

Orimattilassa:

- *ei toimenpiteitä*

Toimenpide 9: Ankkuritoiminta vahvemmin osaksi koulujen ja oppilaitosten kiusaamisen vastaista toimintaa

- o Ankkuritoiminta kohdistuu varhaisessa vaiheessa nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennalta ehkäisemiseen. Sitä toteutetaan kaikkien poliisilaitosten alueella. Ankkuritiimissä on mukana poliisi, sosiaalityöntekijä, psykiatrinen sairaanhoitaja ja nuorisotyöntekijä. Paikallisiin tai alueellisiin ankkureihin voidaan nimetä opetustoimen edustaja. Lisätään edelleen Ankkureiden ja koulujen ja oppilaitosten välistä yhteistyötä kehittämällä toimintamalleja, joilla kouluissa ja oppilaitoksissa tapahtuvaan kiusaamiseen ja väkivaltaan puututaan nykyistä varhaisemmin. Vahvistetaan ja selkeytetään tilanteiden hallintaan ja hoitamiseen liittyvän moniviranomaistoiminnan johtamista. (min. Ohisalo, Kiuru, Saramo, Henriksson)

Orimattilassa:

- o *selvitetään ja kirjataan lv. 2022–2023 aikana toimintamallia Ankkuritoiminnan yhteistyöstä*
- o *valmistetaan lv. 2022–2023 aikana Orimattilan toimintamalli lainvastaisiin tekoihin puuttumiseksi*
 - o *yhdenmukainen toimintamalli ja käytännön ohjeet toimintaan uhmaamis- ja väkivaltatilanteissa Orimattilan kouluissa ja oppilaitoksissa*

Toimenpide 10: Ennalta ehkäistään jengiytymistä edistämällä lasten ja nuorten myönteistä ryhmäytymistä

- o Suomessa on nähtävissä merkkejä kehityksestä, joka voi johtaa nuorisojengien muodostumiseen. Lasten ja nuorten ryhmäytymistä tapahtuu kouluissa ja oppilaitoksissa, ja se jatkuu vapaa-ajalla. Suurin osa ryhmäytymisestä on myönteistä nuorten välistä sosiaalista kanssakäymistä. Tukemalla ja edistämällä myönteistä ryhmäytymistä kouluissa ja oppilaitoksissa ja puuttumalla sellaiseen ryhmäytymiseen, joka lisää nuorten häiriökäyttäytymistä ja muuta ei-toivottua käyttäytymistä, ennalta ehkäistään nuorisojengien syntymistä. Toiminta edellyttää koulujen ja oppilaitosten henkilöstön tiedon lisäämistä jengiytymisestä ja siihen vaikuttavista seikoista. (min. Ohisalo, Saramo, Saarikko)

Orimattilassa:

- o *panostetaan ryhmäytystoimintaan kaikilla perusopetuksen luokilla ja toisella asteella*
- o *jatkuva ryhmäyttäminen on osa toimintakulttuuria*
- o *lisätään henkilöstön tietoisuutta alueellisesta jengiytymisestä ja siihen vaikuttavista seikoista yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa*
 - o *nuorison ohjaus- ja palveluverkosto*
 - o *hyvinvoinnin ohjausryhmä*
 - o *LAPE-ryhmä*
 - o *nuorisopalvelut, etsivä nuorisotyö*
 - o *poliisi, ankkuritiimi ja ennalta estävä tiimi*

- o *kehitetään oppilaiden osallisuuden rakenteita (tukioppilaat, välkkärit, verso-oppilaat, lapsiparlamentti)*

Toimenpide 11: Kiusaamista ja häirintää koskevien säännösten täsmentäminen lukiolaissa ja ammatillisesta koulutusta koskevassa laissa

- o Muutetaan vuoden 2021 aikana lukiolain (782/2018) 40 §:ää sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 80 §:ää siten, että niissä säädettäisiin opettajan tai rehtorin velvollisuudesta ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syylistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. (min. Saramo)

Orimattilassa:

- o *Lukiolain muutosten vaatimat opetussuunnitelman täsmennykset on kirjattu paikalliseen opetussuunnitelmaan ja otettu käyttöön 1.8. 2022.*

Toimenpide 12: Toisen asteen oppilaitosten yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittäminen

- o Oikeus osata –ammatillisen koulutuksen kehittämisohjelmassa luodaan toimintamalleja vertaisohjauksen ja ryhmäohjauksen tueksi. Lisäksi ohjelmassa kehitetään ja levitetään valtakunnallisesti erilaisiin kuntiin soveltuvia nuorisotyön ja oppilaitosten yhteistyömalleja opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Turvallisuuskulttuurin kokonaisvaltainen kehittäminen sisältyy myös ohjelmaan.
- o Lukion valmisteilla olevassa laatuohjelmassa tullaan vahvistamaan opiskeluhyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja ryhmään kuulumisen tunnetta sekä opiskelijan saamaa oikea-aikaista ohjausta sekä muuta opinnoissa tarvittavaa tukea.
- o Opintokamun jatkokäytön valmistelu - opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämisen työkalu toisella asteella. (min. Saramo)

Orimattilassa:

- o *Muokataan lukion lukuvuosiarvioinnin kriteerit laatuohjelman mukaisiksi ja niiden perusteella kehitetään hyvinvointia ja toimintakulttuuria*
- o *Opintokamu käyttöönoton mahdollisuutta selvitetään Orimattilassa*

Toimenpide 13: Häirintäyhdyshenkilötoiminnan vahvistaminen korkeakouluissa

- o Häirinnän ehkäisykeinoja käsitellään osana korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelmaa. Korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma valmistuu heinäkuussa 2021.
- o Jokaisella korkeakoululla on selkeä toimintamalli ja ohjeisto häirinnän ja epäasiallisen käyttäytymisen ehkäisemiseksi.
- o Opiskelijajärjestöillä on keskeinen rooli korkeakoulujen opiskeluyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämisessä. Ne ovat aktiivisesti kehittäneet

häirintäyhdyshenkilötoimintaa ja usein häirintäyhdyshenkilöinä toimivat opiskelijat tai opiskelija- tai ylioppilaskuntien työntekijät.

- o Korkeakoulujen häirintäyhdyshenkilötoimintaa vahvistetaan yhdessä Suomen opiskelijakuntien liiton (SAMOK), Suomen ylioppilaskuntien liiton (SYL) sekä korkeakoulujen kanssa. (min. Saarikko)

Orimattilassa:

- o *Ei toimenpiteitä*

Toimenpide 14: Nuorisotyön menetelmien ja toimintamallien jalkauttaminen kouluihin ja oppilaitoksiin

- o Kiusaaminen on ryhmäilmiö, joten toimintakulttuurin ja vuorovaikutuksen kehittäminen on keskeistä.
- o Nuorisotyön ydinosaaminen on nuorten kohtaaminen. Kiusaamista tapahtuu myös kouluajan ulkopuolella (vapaa-ajalla, harrastuksissa), nuorisotyöntekijä kohtaa nuoria myös koulun ulkopuolella. Tämä mahdollistaa nuoren kohtaamisen matalalla kynnyksellä ja kokonaisvaltaisen tuen.
- o Nuorisotyö voi tuoda kouluihin ja oppilaitoksiin menetelmiä, joilla yhdessä nuorten kanssa suunnitellaan ja toteutetaan toimintamalleja ryhmäyttämiseen, kiusaamisen vastaiseen työhön sekä syrjinnän ja yksinäisyyden ehkäisyyn. Valtakunnallinen kehittämistyö on jo alkanut mm. nuorisotalon osaamiskeskus Nuoskan toimesta. Nuorisotyön menetelmillä ja toimintamalleilla voi olla tärkeä rooli myös sitouttavan kouluyhteisön toteutuksessa. (min. Saarikko).

Orimattilassa:

- o *vahvistetaan koulunuorisotyön sisältöjä ennaltaehkäisevän ja yhteisöllisyyttä vahvistavan työn näkökulmasta*
- o *vahvistetaan koulunuorisotyötä alakouluihin*
- o *haettu ja saatu erityisavustusta koulunuorisotyöhön alakoulussa 12/2022.*
 - o *Toiminta aloitetaan kahdella alakoululla (tarveperusteinen valinta) 1/2023*
- o *Nuorisotyöntekijät ovat läsnä nuorten arjessa myös vapaa-ajalla (mm. nuorisotilatyö, jalkautuva työ).*
- o *Vahvistetaan koulun ja nuorisotyön yhteistyön tavoitteita ja rakenteita.*